

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

S. Francisci Xaverii E Societate Iesv Indiarvm Apostoli Novarvm Epistolarvm Libri Septem

Francisco <de Javier>

Romæ, 1667

Epistola VII. P. Antonio Gomezio Societatis Iesv.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46129](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46129)

me profiteor , nec exolvere possum , Tu
 gratiam rependeris. Deus Dominus Noster
 dies vitæ tuæ in multos propaget annos,
 Teque salvum & florentem , ut Tu & Do-
 mina Vxor Tua optatis , in Lusitaniam
 reducat. Vale. Cangoximâ Nonis Nouem-
 bris An.CIÖIÖXLIX.

Tuus in Christo.

Franciscus.

EPISTOLA VII.

P. ANTONIO GOMEZIO

SOCIETATIS IESV.

*Gratia & Amor Christi Domini Nostri
 adsit semper nobis auxilio &
 favore. Amen.*

QVoniam Epistola quàm III. Nonas,
 hoc est nudius tertius , ad vos com-
 munitè omnes qui è Societate
 Goæ degitis , dedi , tam proluxa est , tam-
 que distinctè persequitur singula , vix quid-
 quam

NOVARVM EPIST. Lib. 5. 413

quam superest quod ad te propriè scribam præter hoc unum : obversari te continuo menti memoriaque nostræ : nec unquam cessare affectum meum ab ardentè optando tuæ animæ plus gratiæ ac profectûs spiritalis , quàm fortasse tu ipse tibi cupias. Omnium quidem Fratrum Nostrorum per Indiam sparsorum , quos tibi commisi . gerere te curam velim , ut ad perfectionem indefesso contendant studio : cæterum præ cunctis scito commendare me teipsum tibi : nihilque magis velle aut majoris momenti ducere , quàm Te toto conatu incumbere ad promovendum provehendumque semper in melius tuum animum . quo in negotio si vigiliam etiam acerrimam remitti vel paululum à te scirem , haudquam te idoneum arbitrarer cui salus aliorum , aut omninò quidlibet rei majoris rectè committeretur . Si verò (quod potius reor , & Deum , ut annuat , veneror) tu alacris & strenuus ad scopum semper animo propositum summæ Dei Gloriæ tui perfectione procurandæ , irrevocabili perges impetu currere , obstaculis quibusvis eluctandis , idque mihi certò nosse contigerit ; haud desperarem posse fieri , ut te
ali-

aliquando huc accersam , mittendum Meacum aut Bandum , hoc est in arces ipsas ac Castra Iaponicæ superstitionis , ubi amplam nancisceris facultatem tua sancta desideria explendi . Cave omittas scribere mihi fusè ac prolixè de cunctis Fratribus Nostris qui vivunt per Indias , deque ijs qui in Lusitaniâ quique Romæ degunt , exponens quid quisque agat , quo fructu in Vineâ Domini laborent . magnam constituo spem fructûs animi , solatijque ingentis in tuarum ejus argumenti lectione literarum : quo ne me defraudes oro te ; nec chartæ in hoc parcas aut operæ . utique cum me non otiosissimum , ut satis nosti , tam verbosis literis , quales sunt hesternæ illæ , vos de omnibus quæ vobis grata utiliaque fore autumo , haud pigeat certiores facere : cujus à vobis diligentia vices gratas expecto scilicet ac flagito . Quos isthinc huc in Iaponem advoco , ut se quamprimùm , remoris omnibus expediant , præstòque ad conditum sint , dare te volo sedulam operam ; atque autoritate ad hoc urgendum eâ uti quàm tibi plenam rerum istiusmodi contuli . Scis modos id efficaciter & suaviter efficiendi , accommodatè

ad

ad cuiusque captum ac genium . Pater
 Cosmus Turrianus tui amantissimus scribit
 tibi , ac , pro suo vehementi erga te affe-
 ctu , multa optat , quæ tibi ut conducibi-
 lia modò sint , vereor . maturescent ad-
 huc cruda , suo tempore . articuli oppor-
 tunitatum expectentur . Interim sic habe :
 majora me tibi & ampliora destinare ,
 quàm tu ipse , aut hic perstudiosus tui Pa-
 ter , cupiatis . adeoque vix aberit , quin
 ante quàm tertius ab hinc annus evolva-
 tur , literas à me accipias quibus huc evo-
 ceris ad aliquam ex celeberrimis horum
 Regnorum Academiam iturus , ubi fortas-
 se uberioribus quàm autumas Divinarum
 consolationum illapsibus fruëris , & ali-
 quantò numerosiora congeres animarum lu-
 cra quàm quantum istud est quod ex tuis
 in excolendâ Indiâ laboribus percipis . Ve-
 rùm hæc aliàs . quod nunc instat ; quia
 verebar ne quis in aliquem è Socijs , quos
 huc accerso , tuus fortè tibi tenerior affe-
 ctus obreperet , ut specioso prætextu fas
 putares excipere ac retinere isthic quem-
 piam , alio in ejus subrogando locum ,
 etiam atque etiam edico : cave attentas
 quidquam tale . ac persuasum habe , fo-
 re ,

re, si, quod absit, hoc faceres, ut graviter in re momenti maximi contra tui Præpositi disertum imperium, contra tuum ipsius officium, delinqueres; & culpam conscisceres haud leviter à Deo vindicandam. Id quod ego tuâ etiam causâ studens prævertere, mando tibi in virtute Sanctæ Obedientiæ, ut planè omnes ad quos scribo nominatim huc evocans, nemine prorsus quocumque obtentu prætermisso, aut mutato, confestim expedias, & ut ad tempus solvendarum in has terras navium procincti ad cursum præstò sint cures. Per naves quæ Goâ in Armuziam non ferè ante Martium solvunt, fac mitas illuc exemplar Epistolæ meæ longioris scriptæ II. Nonas, ante hoc triduum, simulque quàm scribo propriè ad Magistrum Gasparem, jubens eum venire ad nos quamprimum, ut eâ ille maturè acceptâ comparare se possit ad occurrendum isthuc tempestivè ante Aprilem anni sequentis, navibus usus illo tempore Orientem versus vela facere solitis. nam & nos eodem Aprili Mense ad hunc cursum Goâ solvimus. Si quem ex à me vocatis mori contingeret, age de alio ei substituendo cum

Patre

Patre Paulo ; & quem concordi iudicio
 ad id ambo probaveritis , huic in virtute
 Obedientiæ à me præcipite , ut cum alijs
 veniat . Singulis enim illorum ne mercede
 obedientiæ fraudentur , præceptum hùc na-
 vigandi , pro potestate imponendum cen-
 sui . Videtur mihi expedire , ut ij ducant
 secum duos Adjuutores Laicos , aut saltem
 unum . Hos oporteret , præterquam indu-
 strios ac strenuos ad necessaria ministeria
 domestici usûs , quantumvis humilia , etiam
 esse homines perspectæ virtutis , quos satis
 confidi posset , in quibusvis occasionibus
 peccandi , tutos à lapsûs periculo futuros .
 Atque id pro rei momento iterùm inculco .
 Eligantur , inquam , ad id viri constantiæ
 in bono probatissimæ ; quorum innocentia
 securè queat exponi vel pellacissimis illece-
 bris tentationum , quales utique abundant
 in terrâ , ob lubrica præcipitia , supplantatri-
 ce non cautè per eam gradientium , pa-
 rùmque aut attentorum ad vitandos , aut
 fortium ad frangendos , dum occurrunt , in-
 sidiosissimè passim sparfos laqueos anima-
 rum . Porro dum hi parantur ad disces-
 sum , vos per otium transigere vellem cum
 Pratore , ut is literas scribat ad Regem

D D

lapo-

Iaponis , muneraque, quæ ejus nomine cum Epistolâ reddantur, adijciat. Valebit id ad commendandam istis Gentibus Prædicationem Evangelicam, cujus, præter insitam divinitus vim, etiam externis hisce testimonijs adjunctæ, tantum non temerè fructum expecto, ut florentem in Iapone Christi Ecclesiam conversione plurimorum brevi coalituram existimem. Quia verò suâ quisque allestandus escâ est; nec alluetos rationibus putandis temporalium lucrorum perinde ostentationes spiritualium utilitatum movent; facite ut diligenter exponatis curatoribus isthic Fisci Regij, non vulgarem se præbere facultatem novorum vectigalium magni quæstus ac pretij Regi è Iapone parandorum. Siquidem facile impetrari poterit, ut in urbe maritimâ Sacajo, quod est princeps Emporium totius Iaponiæ, Domus publicè assignetur Procuratoribus Regis Lusitaniæ, cum Apothecis mercium Europæarum, quæ cum auro argentoque probatissimis, quorum illuc metallorum è fodinis hujus terræ uberrimis, magna vis importatur, grandi quæstu permutentur, constituto ibidem portorio & scripturâ, ingenti utique compendio Fisci

Re-

NOVARVM EPIST. Lib. 5. 419

Regis Lusitanici . Absque hâc objectâ spe
 malè metuo (quàm vellem vanam hanc
 meam & falsam suspensionem esse !) valde
 inquam vereor , ut adducantur , qui regias
 isthic utilitates curant, ad expediendam Ia-
 ponem versùs navem magnam Regis nomi-
 ne , unâ propriè de causâ importandorum
 eò Prædicatorum Evangelij . nos porrò gau-
 debimus , vel per occasionem Christum
 annunciari ; etiam in lucro posituri , quòd
 saltem in accessorio terrenæ pecuniæ Re-
 gnum cœleste computetur : Ministris hîc ne-
 cessarijs salutis animarum tutò , ubi matura
 messis vocat , invehendis , navigio præcipuè
 destinato ad constitutionem humani com-
 mercij . quin si haud prona isthic res ef-
 set , pro præsentî fortè Indiæ statu , mitti
 Legatum ac navem Regis , aut Proregis no-
 mine , posset Prætor de suorum Cognato-
 rum aut Necessariorum aliquo benemereri ,
 concedendâ huic legatione liberâ cum Pri-
 vilegio Iaponici mercimonij quæstuosissi-
 mi . Hic verò , nisi fallor , perlibenter sum-
 ptu privato bonam Onerariam armaret in
 istum cursum , unde verisimillimè , ac quasi
 certò , expectaret emolumentum omninò ma-
 ximum . Videtis qui sunt isthic locupletes

Institutores, quæ facultates, quæ vota singulorum. horum cuiquam ut salivam Japonici quæstus moveatis religionis rationibus nunc utilem, offerte, immo & quibuscumque conducibile creditis, quem his adjunctum mitto Catalogum mercium magno hic statim vendibilium, quibus isthic abundantur. Harum numerum congeri quàm maximum oporteret in navim huc mittendam, cujus Dominus si pigretur se discrimini committere, Procuratorem ei præficiat, cui rectè fidat, nos quoque pro virili annitemur ad cooperandum citæ distractioni rerum apportatarum; & pro præsentis notiâ spondemus, ingens planè sic negotianti lucrum ostendi. Hæc si aptè in tempore quibus oportet allegaveritis, existet nempe qui excitetur indicio parabilis thesauri, ad quidvis pro spe tali paciscendum. Ac tum periculum non erit ne navis minùs firma deligatur. Eam utique cui tantam rem committent suam, vel omnium instructissimam studebunt esse, nihil curæ ac sumptui parcentes. nos verò sic consequemur ut Præcones Evangelici eidem impositi navigio, quàm potest fieri tutissimè, quò nunc opus est mittantur. Habes
cogi-

cogitationem meam de modo procurandi Trajectis commodi Sociorum isthinc in has Insulas . de quo illud præterea moneo, quod experientia nos docuit . Tutò ac citò transmittere inde hùc volenti, solvendum esse Goâ Mense Aprili, Malacâ verò Mense Junio . quare date operam, ut navis huc ventura cum toto onere, ac copioso viatico, annonâque omnis generis, cum Goâ tùm Malacâ vela faciat tempore quod indicavi ; nec qui eam regent, ullâ se ratione induci patiantur ad deflectendum obiter ad portus ullos Sinarum, quocumque prætextu negotiationis quæstuosæ, aut comeatum inde parandorum, quos aliunde copiosè providissè oportuit . ac ne in Insulas quidem obvias exscendant mercaturæ gratiâ ; nisi necessitate urgente Aquationis cursim ac citrà moram festinandæ . Sic enim habeant, & expertis credant, recto nec interpellato statione ullâ cursu navigari debere Malacâ in Iaponem à periclitari gravissimè nolente . qui secus faxit, aleam jaciat, præter quàm damnosissimæ tardiosissimæque moræ, capitalium etiam discriminum . Temporis quidem quanta jactura fiat ex utriusque viæ comparato suc-

cessu cognoscite . quatuor mensium cum dimidio , in summâ tarditate , cursus est rectus Malacâ in Iaponem : Si deflectatur ad Sinas , vix mensibus septendecim postquam Malacâ solverit navis Iaponem tenebit . Ac quia scio quantum Avaritia sub spei præsentis illicio apud Institorum animos valeat ad subita consilia securis promissorum obijcienda , è re putarem artes quadam subtrahi materiam negotiationi Sinicæ : curarique à vobis ne plus piperis onerariæ imponatur , quàm quantum Iaponico absumendum commercio satis isti norunt . Alioqui si conscij sibi sint tantæ mercis illius copię , ut profligatâ Sinensibus parte redundante , abundè superet quòd Iaponibus vendatur , vix tenebuntur in viciniam Sinicorum Portuum , quin cupiditati obsequantur , & cursum interpellent ; quidquid contra suadeat tempestas , & vectores reclamant . Ergò cum navigium , quo Patres vehendi sunt , onerabitur ; impetrato ab ijs , quorum hæc potestas est , ne piperis supra octoginta capsas imponatur . Is ferme numerus est , qui Sacaij citò & lucro maximo potest distrahi . Aliud præterea præmuniri vellem ad tantò efficacius frænantiam

dam naviculariorum aviditatem . Orate
 Dominum Prætozem , qui vobis id non
 ægrè gratificabitur , ut diplomati , quo
 Rectori navis hùc venturæ Nostros in Iapo-
 nem deportandi curam demandabit , di-
 sertè adscribi jubeat : vetare omninò se ,
 ne mercimonij causâ in Sinarum Portus ex-
 scendat . quia enim extrema tempestivitas
 cogitantibus Iaponem Sinis , in Kalendis
 Augusti defixa est ; adeout nisi saltem eo
 die vela dent Etesijs inde adhuc in men-
 struum ferè spatium spiraturis , rerum il-
 lic maritimarum periti desperent Iaponiam
 illo anno tangi posse : manifestum esse Ma-
 lacâ solventes sub finem Iunij , si nego-
 tiji se implicent in emporijs Sinarum ,
 haud expeditos ad navigationem fore sub
 initium Augusti , mora enim illic necessaria
 occasionem absumeret viæ Iaponicæ , coge-
 retque rursùm expectari usque ad annum
 vertentem , quam vocant *motionem* ; hoc
 est auram & tempestatem accommodatam
 ad eum trajectum , stato duntaxat illo tem-
 pore recursuram . quod quia gravi Prædica-
 tionis Evangelicæ , quæ Regi præ omnibus
 cordi sit , detrimento fieret , seridò se de-
 nunciare : qui id committat , noxam in-

cursurum quali subjacent qui Regis Imperio scientes adversantur . utique cum eâ solum ritè stipulatâ conditione recti cursus sine diverticulo tenendi , Patres in Iaponiam pervehendos acceperit , alteri , ex Regis mente , navi & navarcho commendandos , nisi hoc iste recepisset . Socijs qui versantur in Promontorio Comorinensi mittes exemplum descriptum Epistolæ prolixæ , quàm III. Nonas ad vos dedi . Simul aliquid affulserit certæ spei è Meaco , statim scribam ad vos fusè , uti & Nostri Fratribus Conimbricensibus , & Patribus Romanis . Si Dominicus Carvallius nondum sit initiatus Sacerdotio , petes à Domino Episcopo ut illum ordinet . Fac Amicum tibi teneas , & omnibus officijs demerearis , Ruizium Gonzalem . nam illum habere benevolum nostrâ interest , cum ejus curæ commissi sint Christiani Comorinenses , unde Patres Societatis Nostræ , qui in illo Promontorio Res Ecclesiasticas curant , quotidie in multis , ejus Viri favore indigent . De Melchiorre Gonzale , deque Collegio Bazainenzi , ac de Franciscanis qui illud prius tenebant , an Fratres eorum Ordinis recens è Lusitaniâ venerint ; denique

an

an id Collegium, uti semel Nostræ Societati est traditum, ita adhuc ab eâ gubernetur, & porro in perpetuum gubernandum speretur, scire cupio ex te. quare fac primis literis, me de his omnibus plenè doceas. Adde de Patre Nicolao; quo fructu Colani laboret: atque an sedulò urgeat rem quam illi enixè commendavi, summè necessariam ad erudiendos in literis Filios Christianorum Comorinensium, & juvandos Patres Nostros qui in partes illas mittuntur. quibus quidem Patribus, ut nullâ in re quâ indigeant desis, te etiam atque etiam rogo. quin ultrò invigila petitiones & desideria illorum occupans; curâque occasionibus apud Prætorem & Præectum ærarij Regij, ut eis subministraretur quæ opus sunt satagens; quin etiam ubi urgente necessitate expeditior eis subveniendi ratio aliunde non occurret, è re familiari Collegij istius illis interim consulens. Cupio præterea discere tuis literis; æquid expectati è Lusitaniâ Societatis Nostræ Concionatores adhuc Goam appulerint, quot ij sint, quibus singuli dotibus præditi? Si verò advenerint; in eorum distributione, ante omnes habeatur ratio

ratio Civitatis Cocinensis , quæ quantum
boni Oratoris operâ egeat , scio . Hæc
omnia quæ tibi scribo , scripta etiam pre-
tentur Patri Paulo , cui communicabis ; ad
quem spectabit assignare Concionatoribus
loca in quibus prædicent , & eos illuc pro
potestate mittere . Isthuc proficiscuntur
Bonzij Iapones duo , qui versati sunt in
Academijs Meacensi & Bandensi . Facite
illos in cunctis omni benevolentia signifi-
catione demereamini . Amore quippe at-
que humanitate Iaponica ingenia concilian-
tur . Omni ratione satage , ut multâ sis
apud Dominum Episcopum gratiâ , item-
que apud ejus Vicarium , summum eis
amorem veneratione conjunctum exhibens ,
eis ad nutum inserviens , & in cunctis ob-
temperans . sunt enim Majores nostri : ac
quidquid conficiendum cum illis ert in-
comparabiliter facilius & citius , obsequio
ac demissione peragetur . Iterum oro te :
in expediendis huc constituto tempore quos
advoco Patribus , nihil tibi ad summam di-
ligentiam reliqui facias . Si consilijs no-
stris Deusnaverit , & labores adjuverit , ac-
cipietis aliquando à me literas ante an-
num vertentem Meaco scriptas . Domi-
nus

NOVARVM EPIST. Lib. 5. 427

nus Noster cumulet vos tantâ hîc gratiâ ,
tantâ in Paradiso Gloriâ , quantam ipse
mihi cupio . Cangoximâ Nonis Nouembris
AN. CIOIOLXIX.

Superioribus à me dictatis , hæc adscri-
bo manu propriâ . Per Domini Dei No-
stri Amorem , obsecro te , da sedulam ope-
ram , ut te omnes ac singuli Nostræ So-
cietatis Fratres ament plurimum . Id con-
sequeris , præsentibus bonis verbis & benignis
officijs , absentes crebris & perhumanis con-
solans literis . Magnoperè te velim statum
habere locum ac tempus , quo Doctrinam
Christianam continuè rudibus explices . ac
cuperem id à te fieri in Templo Episco-
pali ; ibidemque præterea Dominicis ac fe-
stis diebus , mane te dicere ad populum
è sacro pulpito , post meridiem ad man-
cipia & Pueros Christianorum , Artic-
ulos Fidei declarare linguâ ipsi notâ , pro-
ut ego faciebam cum isthic essem . Et hoc,
ut exemplo sis alijs . Vehementer oro te ,
ut ad me minutatim scribas de statu in-
teriori tui animi . Scis quantum gaude-
rem , si cognoscere me isto indicio contin-
geret quæ anxie ac cum acri sollicitudine
cupio de progressu ad perfectionem tuo !

In-

Inter multa quæ mihi nuntiari lætissima
 possent, illud vel in primis numeraverim,
 si multorum concordibus testimonijs disce-
 rem, impensè amari à te à cunctis Socie-
 tatis Nostræ Fratribus, sive qui tecum sub
 eodem tecto vivunt, sive qui alibi propè
 aut procul in alijs Domicilijs aut Missioni-
 bus versantur. Caros illos omnes esse tibi
 si audiam, gratum quidem fuerit; sed di-
 midium tantum afferret gaudij. ut id ple-
 num sit, persuadear oportet, tum te in
 eos omnes affici tenerrimè, tum ab iisdem
 vicissim impensè diligi. Vale.

Tuus in Domino.

Franciscus.

EPI.